SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1799

av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S)

Lex Malmfälten

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet att se över möjligheten till förändrade avskrivningsregler vid exempelvis större samhällsomvandlingar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Malmfälten genomgår en samhällsomvandling utan motstycke i Sverige. LKAB gruvverksamhet innebär att bostäder, skolor, äldreboenden, vägar och annan samhällsviktig infrastruktur måste flyttas eller ersättas. Det är en omvandling som påverkar tusentals människors vardag och ställer exceptionella krav på de berörda kommunerna.

Under 2025 meddelade LKAB att ytterligare omkring 6 000 Kirunabor berörs av den fortsatta stadsomvandlingen. Samtidigt pågår fortfarande den första etappen av den omfattande omvandlingen av Malmberget och Gällivare. För kommunerna innebär detta stora investeringar under kort tid. Nya skolor, äldreboenden och annan kommunal infrastruktur måste byggas för att ersätta sådant som försvinner.

Investeringarna ökar kommunernas anläggningstillgångar och därmed deras framtida avskrivningskostnader, utan att skatteunderlaget nödvändigtvis växer i motsvarande takt. Dagens kommunalekonomiska regelverk är inte utformat för en situation där hela samhällen måste byggas om till följd av gruvverksamhet av nationellt intresse

Konsekvensen riskerar att bli att kommunerna tvingas till nedskärningar i skola och omsorg eller kraftiga skattehöjningar för att klara kostnaderna för samhällsomvandlingen.

Det är inte hållbart. Malmfältens gruvnäring är av avgörande betydelse för Sveriges export, industrins konkurrenskraft och Europas tillgång till strategiskt viktiga råvaror. När gruvverksamheten skapar stora värden för hela landet måste också staten ta ett större ansvar för de lokala konsekvenserna.

Regeringen har under 2026 tillsatt en utredning som bland annat ska se över avskrivningsregler vid omfattande samhällsomvandlingar. Det är ett steg i rätt riktning och förändrade avskrivningsregler skulle åtminstone kunna hantera en del av problematiken.

Därför behövs en lex Malmfälten. Staten bör överväga långsiktigt hållbara kommunalekonomiska lösningar som tar hänsyn till de extraordinära förutsättningar som råder i exempelvis Kiruna och Gällivare, men som också kan uppstå på andra platser i landet där större samhällsomvandlingar på kort tid måste ske. Det kan handla om anpassade redovisningsregler, särskilda ekonomiska kompensationer eller andra åtgärder som gör att samhällsomvandlingen inte sker på bekostnad av den kommunala välfärden.

De samhällen som bidrar till att bygga Sveriges framtida välstånd ska inte behöva betala priset genom försämrad välfärd..

Fredrik Lundh Sammeli (S)

Ida Karkiainen (S) *Samuel Pettersson (S)*